

Riitta Kipinoinen, reipas puutarhaopettaja,
harjoitteli neuvontaa vuoden verran
Uudenmaan marttojen puutarhakonsulenttina.
Sitten Riitta vaihtoi eteläisen Suomen
keskiseen Afrikkaan ja pestautui
Kehitysyhteistyön Palvelukeskuksen eli KePan
kehitysjoukkolaiseksi. Nyt Riitta neuvoa
puutarhanhoitoa ja muitakin hyödyllisiä taitoja
sambialaiskylien naisille.

TEKSTI HELI SAARINEN
JA RIITTA KIPINOINEN
KUVAT RIITTA KIPINOINEN

Emment-lehti
1/90

RIITTA NEUVOO SAMBIASSA

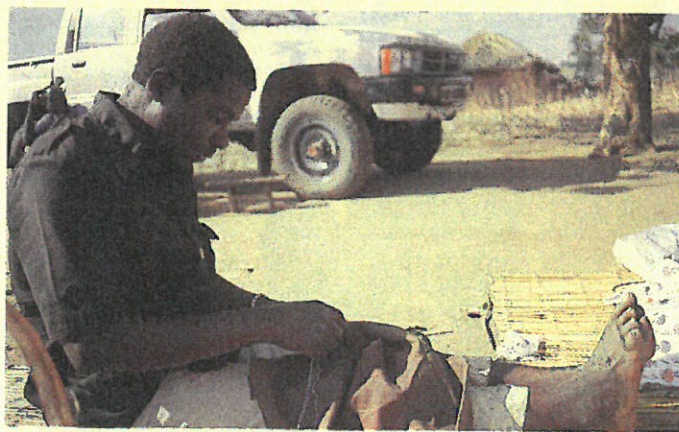
"Miss Liittaa" ei Sambiasta
tulleissa kuvissa juuri näy,
hän on ollut yleensä kameran
toisella puolella. Tässä Riitta
kuitenkin istuskelee portilla
sambialaisen äidin ja hänen
lapsiensa kanssa.

Ruokailaitto, ravitseminen ja kasviruuan hoito kaikkine eri vaiheineen olivat kurssien pääaiheet. Naiset kokeilivat esimerkiksi vanhan kunnon heinälaattikon käyttöä. Tässä puhdistetaan viljaa, survotaan jauhoiksi ja keltetään puuroksi.

▲ Riitan pääasiallinen tehtävä on opettaa sambialaisnaisten ryhmille vihannesten kasvatusta. Opetuspuutarhat kukoistavat ja tuottavat sekä terveellistä ruokaa että vähän rahaakin. Tässä ollaan vieraisilla naapuriryhmän luona ja vertaillaan aikaansaannoksia.

◀ Martoilta saadun rahan turvin järjestettiin neljä kymmenen päivän pituista kurssia, joille osallistui yhteensä 88 naista. Yksi kurssien aiheista oli mekon ompelu, eikä sama kangas häirinyt ollenkaan.

◀ Riitalla ei ole kovin korkeita käsityksiä sambialaisista miehistä, mutta näkyy neula pysyvän miehenkin kädessä. Kymmenpäiväisen kurssin ohjelmassa oli myös luentoja aidsista, käymälöistä, lieden rakentamisesta, kirjanpidosta ja johtamisesta naisryhmissä, sosiaalipalveluista sekä osuustoiminnasta.

Onpa tosi puskaa, huokaisen ajettuamme 500 kilometriä Sambian pääkaupungista Lusakasta helteessä ja paahteessa pitkin kuoppaista idän valtatieta Kateteen.

Kehitysjoukkolaiset kutsuvat puskaaksi kaikkea pääkaupungin ulkopuolella. Itse asiassa Riitan työpaikka on ihan keskellä pikkuista kaupunkia. Kysymme tietä ensimmäisiltä vastaantulijoilta, salskeilta nuorukaisilta.

– Ai Miss Liitta, kyllä me tiedämme, sanovat pojat ja puhuvat yhtä niistä Sambian murteista, joissa ärrä muuttuu älläksi. Ohjeet ovat kuitenkin niin monimutkaiset, että poimimme pojat kyytiin. Sieltä hän Riitan pikkuruinen talo löytyy elefanttiheinän keskeltä ja Riitta itse portaalta istumasta ja huokaisemasta.

Riitta on ollut työmaallaan kylissä tapaamassa naisryhmiä, joille hän neuvoo vihannesviljelyn alkeita. Matkat eivät kilometreissä laskien vaikuta kovin

pitkiltä, 30–40 kilometriä, mutta kun tiet ovat lähes kinttupolkuja, aikaa tuhraantuu hyvälläkin autolla. Riitta ajelee nelivetomaasturia, joka nyt nököttää punaisen pölyn peitossa ruohoidan vierellä.

Pienestä alkuun

Riitta Kipinoinen on ollut runsaan vuoden Katetessa, Sam-

bian itäprovinssissa. Hänen työnantajansa on Katete Nutrition Group, Kateten ravitsemusryhmä, ja hän kuuluu Kehitysyhteistyön Keskukseen (KePa) kehitysjoukkoihin voluntäärinä eli vapaaehtoisena. Riitan saapuessa ryhmällä oli varoja noin 150 kwachaa eli 75 Suomen markkaa. Onneksi KePa tuli 20 000 kwachaa ja Riitallakin oli taas töitä. Viime syksynä martat rahoittivat Ri-

tan järjestämiä kotitalouskursseja yli 8 000 markalla.

Riitan työhön kuuluu opastaa sambialaisia naisryhmiä keittiöpuutarhojen perustamisessa ja hoidossa. Kylien naisryhmien opetuspuutarhoista on todellisuudessa varsin nopeasti tullut tulonlähde.

– Ne on uskomattomia akkoja, nämä kylien naiset, Riitta ihastelee. – Tänä vuonna oli

Sivulle 23. ▶

Kansas Cityä hotellimme 28:nnessa kerroksesta. Keskusta on mittasuhteiltaan lähes luonnotonta eikä kävelijöitä paljon näy. Parkkipaikkoja on joka puolella. Tasaisen preeriakaupungin keskustaa ympäröi laaja omakotiväylä. Amerikkalaiset pitävät pientaloasumisesta.

kansainvälisissä asioissa. Olimme myös kuulleet Wienissä toimivan YK:n osaston johtajan **Margaret Joan Ansteenin** esityksen siitä, miten paljon tehtävää kolmannen maailman naisten hyväksi vielä olisi. Olimme kuulleet eri alueiden naisten selostuksen ACWW:n aikaansaamasta edistyksestä juuri heidän kohdallaan. Niiden jälkeen päätöksen hyväksyminen oli lähes yksimielinen.

Ellen McLean on ollut intomielinen presidentti, viisas ja lämmin nainen ja loistava puhuja. Hänellä on tohtorin opiarvo, hän on kanadalaisen karjatilan emäntä ja kolmen pojan äiti, jo kahden pikkutyttönsä isäitkin.

Valitettavasti hänen virka-aikansa puheenjohtajana päättyi Kansas Cityn kokoukseen. Hänen seuraajakseen valittiin hänen itsensä virkaan toivoma **Valerie Fisher** Australiasta.

Birgitta Bröckl Marttaliitosta oli ehdolla toiseksi kahdesta varapresidentistä, mutta ei tullut valituksi.

Konferenssin yhteydessä muisteltiin aikaa 60 vuotta sitten ja esitettiin kuvaelma ACWW:n perustamisajoista. Se tuntui kovin tutulta. Samoin ajatuksin ja tunnelmin maraton toimintakin monelta osin lähti alkuun.

Vaikka ACWW on vaikeuksissa, kukaan konferenssin reilusti yli tuhannesta osanottajasta tuskin haluaisi toiminnan loppuvan. Ajatuksissaan monet olivat varmasti samaa mieltä Ellen McLeanin kanssa, joka päätöspuheessaan sanoi: Emme pelkää huomista, koska olemme nähneet eilisen ja tätä hetkeä me rakastamme. □

Riitta neuvoo Sambiassa Sivulta 5

niin kovat sateet, että ne veivät monilta hiekkakäivet kasvit maasta muutamassa tunnissa. Mutta nämä ne vain aloittavat sitkeästi uudelleen. Minä tässä ennen turhaudun kuin kylän naiset, Riitta tuumii.

Liian rajut tai vähäiset tai väärään aikaan tulevat sateet eivät ole kylänaisten ainoita ongelmia. – Kyllä niillä on tietämistä peltojen, penskojen ja ukkojen kanssa. Riitta puuskahtaa. – Ajatelkaa nyt, sen kerran kun joku vähän onnekkaampi saa raavituksi kasaan 50 tai 100 kwachaa, niin eikö vain ole aviomies heti rahastamassa kaikkea itselleen.

Sambiassa kuten yleensäkin Afrikassa naista ei päätetä rahatalouden hoitajaksi, vaikka hän itse asiassa vastaa pääosasta maataloustuotantoa. Afrikassa maanviljelijä on nainen.

Oma raha olisi kuitenkin äärettömän tarpeellista, äidit ne huolehtivat tässäkin maanosassa ruoan lasten suuhun ja vaatteet päälle. Isäkulta saattaa hyvinkin sipaista perheen ainoan polkupyörän ja viimeisen kymppin ja ajella lähimpään kaljapaikkaan.

– Tässä maassa pitäisi saada aikaan vallankumous savimajan sisällä, Riitta tuumii. – En tosiaan ymmärrä, miten naiset jaksavat tai miten suostuvat moiseen. Eivätkä naiset erityisesti edes valita äijänretaleistaan, vaikka olisivat toisia tai kolmansia vaimoja. Naisen kuulemma kuuluu alistua. Kulttuurijuttuja on vaikea muuttaa.

Sambiassa moniavioisuus virallisenakin järjestelmänä on vielä varsin yleinen, vaikka hallitus suosii yksiviaviisuutta. Suosiminen vain kääntää tilannetta "eurooppalaisen moniavioisuuden" suuntaan. Virallinen vaimo on yhdessä kylässä ja rakastajatar toisessa. Rakastajatar tosin sambialaisittain mielletään mieluummin toiseksi vaimoksi. – Ja lapsia on molemmilla, Riitta huokaa.

Tärkeää työtä

Kun Riitalle tulee uskon puute naisryhmiään ajatellessaan, hän kertoo tosiasiat. Suhteellisen pienelläkin rahalla, noin tuhannella Suomen markalla, saa jo puutarhan perustustyöt yhdelle naisryhmälle. Paikallisen sairaalan tutkimuksen mukaan niillä perheillä, joilla on kasvitarha, ei esiinny vakavaa

aliravitsemusta. Muilla perheillä 2–3 prosenttia lapsista on vakavasti aliravittuja. Yhden ryhmän naisten toiminta vaikuttaa moneen perheeseen.

Opetuspuutarhoissa vihanesten viljelijöiksi harjaantuneet naiset ovat jonkin verran perustaneet myös omia palstojen ja ryhmän puutarhan lisäksi. Naisten voimin kuljetaan pienin askelin kohti parempaa huomista.

– Tämän vuoden aikana olen jo monta kertaa miettinyt, kuka täällä oppii enemmän. Kylänaisten puutarhanhoitoa vai minä sambialaista elämänsä asennetta, Riitta ihmettelee. – Sambialainen on ikuinen onnellinen optimisti, iloinen ja välitön. Ei ole sitä opintoretkä, jolla eivät naisten lempilaulut raikuksi nelivedon lavalta. Kaikki eivät koskaan mahdu sisään, osa matkustaa lavalta.

– Musiikilla on suuri merkitys sambialaisessa kulttuurissa. On uskomatonta, miten moniääninen laulu soi puhtaasti, sen kummempia harjoituksia pitämättä. Joskus minusta tuntuu, että nauhuri olisi täällä kamearaa tärkeämpi muistojen tallennusväline, Riitta sanoo.

Kun Riitta vei Kafumbwen alueen kaksi naisryhmää tapaamaan Vulamkokon alueen naisryhmiä, kaikilla oli juhlat. Naiset vertailivat puutarhojaan ja kokemuksiaan, vaihtoivat ajatuksia ja keskustelivat ongelmista. Ja tottakai syötiin, laulettiin ja tanssittiin.

Lounaslistalla oli jokaiseen sambialaiseen ateriaan kuuluvaa perusruokaa nshima, maissipuuroa. Possu, kana ja vihannekset toimivat puuron palanpainikkeena, ikään kuin kastikkeena. Juomana oli vettä ja towoa, sambialaista naisten olutta. Se on paksuhkoa, maissipohjaista, alkoholitonta juomaa.

Elämä naisryhmien parissa on Riitalle sekä työtä että vapaa-aikaa. Katetessa on pieni valkoinen siirtokunta: kehitysjoukkolaisia eri kansallisuuksista, lähetyssairaalan henkilökuntaa ja katolisen kirkon keskus.

Katolisen keskuksen irlantilaiset ovat Riitasta hauskin vapaa-ajan seura. – Sinne mennä joskus illalliselle, kun oikein väsyttää tai laiskottaa ja aina on ruokaa tarjottu, Riitta kertoo. – Hauskimpia ovat ehdottomasti irlantilaiset isät. He ovat kaukana tiukkapipoisista maailmanpelastajista ja heidän kanssaan aika menee tosi rattoisasti. □

Saippuankkeitossa Sambiassa

Martat ovat vuodesta 1988 tukeneet pientä Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen kotitalousprojektia Sambiassa. Siellä toimii Kepan voluntäärinä Uudenmaan marttojen entinen puutarhanneuvoja Riitta Kipinoinen-Jere. Hänen äitinsä Marja Kipinoinen vieraili tyttärensä luona viime vuonna ja kertoo tässä unohtumattomasta kokemuksestaan ja perusneuvonnan arvosta Afrikan naisille.

Riitta Kipinoinen-Jere odottelee saippuvalmistumista ja kertoo soijapavuista.

Ajamme kuoppaista tietä Riitta, Mrs. Mwansa ja minä kohti Bwanunkhon kylää, jossa on tarkoitus valmistaa saippuaa. Olemme Chadizassa, Sambian itäisessä provinssissa, joka rajoittuu Mosambikiin. Alueen reunamilla renamo-sissit ovat tehneet tuhoisia hyökkäyksiä hävittäen kylliä ja karjaa, surmaten ihmisiä. Nyt on rauhallista.

Chadiza on kaupunkikunta, jossa on parikymmentä tuhatta ihmistä. Maan pääkaupunkiin Lusakaan on noin 600 km. Kulkuyhteydet ovat huonot ja tiet ovat yleensä koranintaisia öljysoraista pää-

tietä lukuunottamatta. Sadekaudella tie voi hävitä paikoin kokonaan, vesi vie pinnan ja sorat mennessään.

Kun saavuin Chadizaan, oli porottavan kuuma. Sadekauden olisi pitänyt jo alkaa, mutta pisaraakaan vettä ei vielä ollut tullut. Maa oli pölyävän kuiva ja pellot odottivat vettä. Mutta sateet alkoivat vasta joulukuussa. Maissi nousi kuitenkin nopeasti ja ruoho alkoi viheriöidä. Mieliala oli toiveikas.

Myöhemmin Riitta kirjoitti: "Sitten lähtösi ei ole satanut tippaakaan. Joet, joiden pitäisi tulvia tähän aikaan, ovat lähes kuivia. Maissi on kuivunut pelloilla. Satoa ei tule.

Nälkä tulee olemaan tavallisen vieras useassa kodissa. Pahinta on, että pohjavedestä tulee pulaa. Karjaa kuolee jo nyt janoon etelässä."

Tyttäreni Riitan työkenttään kuuluu monenlainen neuvontatyö ja erilaiset kylissä pidettävät kurssit. Saippuan valmistus on vain yksi aiheista. Saippua on kallista eikä sitä aina ole saatavissa kyläkaupoista. Riitan mukana neuvontamatkoilla on aina Mrs. Mwansa.

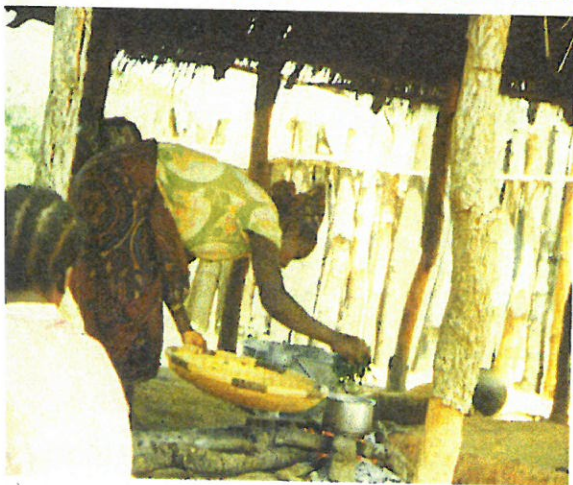
Kylässä meitä ovat vastassa naisryhmän puheenjohtaja ja sihteeri. Vaihdetaan tervehdykset ja kuulumiset. – Muli burantsi? Kuinka voitte? – Dili buino, kaimuwe? Kiitos hy-

vin, entä itse? Asetut maan puun alle varj tetylle matolle, sillä porottaa tosi kuum kein kohtisuoraan pä. Pian kylän naiteen ja jokunen mi puvat kurssipaikalle voi alkaa.

Mrs. Mwansa selmistuksen salat. Nu jo katoksessa ja sa pannaan porisemaset, rasva, lipeäk sekä välineet on tu na kurssipaikalle.

Soijapapu on teema

Saippuan kiehuellaan kasvisten

Äideillä on pienet lapsensa aina mukana.

kouluissa sallittua ja opettaja saattaa näpsätä sormille tottelematonta.

Opettajanvalmistus kestää kaksi vuotta ylioppilastutkinnon jälkeen. Opettajien palkkaus on huono, mutta alalle riittää tulijoita, silti joihinkin sivukyliin on vaikea saada opettajaa.

Lopuksi juhla-ateria

Naiset ovat vuorotellen hämmennelleet saippuapataa. Kun se on riittävästi kiehunut, lisätään suola ja sitten seos kaadetaan mataliin vuokiin jäähtymään.

Sambiassa suurin kohteliaisuus vieraita kohtaan on aterian tarjoaminen. Pian poriseekin tulella shimakattila. Shima on maissista valmistettua paksua puuroa, jota syödään käsin. Se on sambialaisten jokapäiväistä ruokaa kuten meillä peruna.

Shiman kanssa tarjotaan relishiä, muhennosta. Siinä voidaan käyttää erilaisia kasviksia kuten rapea, joka on lehtikaalin sukulainen, ja erästä luonnosta saatavaa vihannesta. Juhla-relishi valmistetaan kanasta, vuohesta tai porsaasta. Rape silputaan veitsellä ohuiksi suikaleiksi, kiehautetaan vedessä, lisätään suolaa ja joskus ruokaöljyä mikäli sitä on. Toisinaan

relishiin pannaan ruokasoodaa ja maapähkinästä survottua jauhota. Sooda tekee muhennoksen hieman venyväksi ja antaa omaa makuun, maapähkinä lisää sen proteiini- ja rasvapitoisuutta.

Shima puristellaan pestyllä, kostealla kädellä palloksi ja kastellaan muhennokseen. Hyvää ja täyttävää.

Meidät ohjataan siistiin, viileään olkikattoiseen majaan, jossa lattialla matolla istuen aterioimme. Aterian jälkeen kuten ennen sitä kädet pestään yhteisessä maljassa.

Vesi on arvokasta, koska se usein joudutaan kantamaan hyvinkin kaukaa. Tehtävä kuuluu naisille. Jopa keskenkasvuiset työtökkin joutuvat kantamaan vettä päänsä päällä, kuten maan tapa on. Toisen tärkeä asia on puu, energian lähde. Sitä on vähän ja sen keräämiseen kuluu aikaa. Kehitystyöntekijöiden yksi tärkeä tehtävä onkin huolehtia puun taimien istutuksesta.

Kurssipaikalla oli vierähtänyt monta tuntia, mutta kaikilla oli hauskaa. Opittiin paljon uutta ja tehtiin suunnitelmia eteenpäin. Käsiyökurssi, kasviväriäskurssi, ruoanvalmistuskurssi, leipominen, naiset jäivät innokkaina odottamaan tulevia tapahtumia.

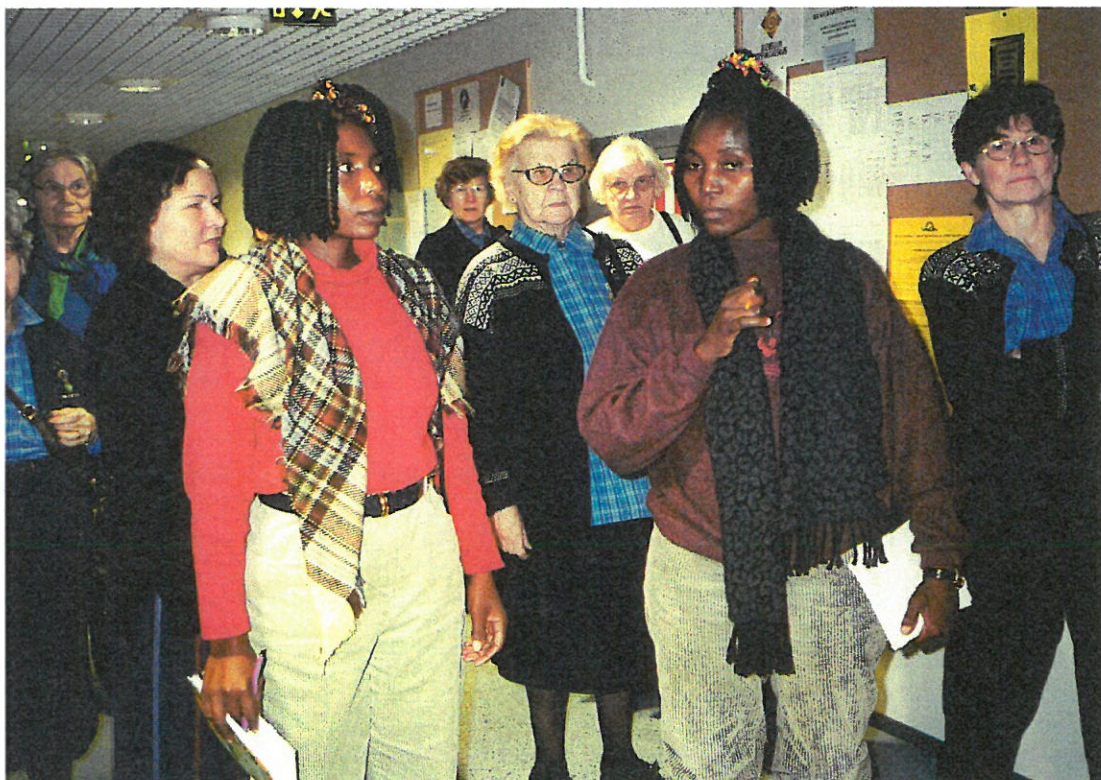
Kotiinlähtö on yhtä juhlaa. Naiset laulavat ja taputtavat käsiään ja polkevat jaloin rytmikkäästi. Laulu on perinteinen jäähyväislaulu. Minulle annettiin elävä kana kunnioituksen osoituksena ja toivottettiin hyvää matkaa ja tervetuloa toistekin.

Oli ilo olla mukana kaikissa niissä ryhmissä, missä kävimme. Uskon, että työ kantaa hedelmää ja naiset voivat luottavaisina katsoa tulevaisuuteen. On arvokasta, että martat ovat olleet tukemassa Sambian kehitysyhteistyötä.ambia on yksi maailman köyhimmistä maista. Paljon kiitollisia ystäviä jäi odottamaan seuraavia kursseja ja neuvojen vierailuja.

Lainaan vielä Suomen Kuvalehteä viime vuodelta: "Kun autat lähinaapureita, älä unohda kaukaisten maiden pieniä tyttöjä ja poikia! Muista, että kehitysmaissa on vieläkin kyse hengissä pysymisestä. Euroopan takapajuloissa ajetaan jo takaa elintasoa."

Ernontelehti 5/2000

Sambian naisjärjestölle kuuluu hyvää

hankkimiseen. Rahat myönnettiin ja siitä alkoi näiden ryhmien tukeminen, joka meidän osaltamme päättyi vuonna 1995.

Samalla kun naisten ryhmät aktivoituivat neuvonnan avulla, aloitettiin myös järjestökoulutus. Kylien naisryhmien järjestäytyttyä alueelliseksi järjestöksi, ryhtyivät Kepan kehitysjoukkolaiset koulutamaan naisia niin, että he ovat saaneet eväitä analysoida omaa tilannettaan ja nostaa esille lähiympäristön sosiaalisia, taloudellisia ja kulttuurisia epäkohtia.

Nyt tätä verkostoa käyttävät tiedottamiseen myös monet valtakunnalliset, lähinnä naisten asemaa ajavat järjestöt. Verkosto ulottuu aina kyliin saakka eivätkä niihin edes sanomalehdet, televisio tai radiokaan aina ulotu.

Nykyään naisryhmien verkostoon kuuluu noin 20 000 naista. 10–30 jäsentä käsittävät kylätason ryhmät muodostavat alueellisia järjestöjä, joista puolestaan koostuu kuntatason naisyhdis-

TEKSTI MARJETTA KARTTUNEN

Muistatko, miten puutarhaneuvoja Riitta Kipinoinen vei martojen tyylistä neuvontaa mukanaan Sambiaan? Martat avustivat Sambian projektia muutaman vuoden, ja jatkokasvu on ollut varsin tuloksekasta.

■ Viime vuoden loppupuolella tuli Marttaliittoon iloinen uutinen. Saksan UNIFEMin (YK:n naisten kehitysrahasto) komitea oli palkinnut Sambian itäisen maakunnan naisverkoston arvostetulla palkinnolla. Miten niin Marttaliitossa oltiin iloisia tällaisesta? Siksi, että vuonna 1988 martat alkoivat tukea Sambian itäisen maakunnan naisryhmien koulutus- ja neuvontatoimintaa.

Näitä ryhmiä oli toiminut siellä jo 60-luvulta alkaen, mutta ne olivat kärsineet Sambiaan kohdanneesta syvästä lamasta. Marttojen avustuksella uutta puhtia saaneet ryhmät aktivoituivat jälleen.

Pienestä se alkoi

80-luvun lopulla Marttaliitto oli päättämässä Äiti ja lapsi Keniassa -projektia. Kun Uudenmaan Marttapiiriliiton silloinen puutarhakonsulentti **Riitta Kipinoinen** oli lähdössä Kehitysyhteistyön Palvelukeskus Kepan kehitysjoukkolaiseksi Sambiaan, pyysimme häntä katselemaan ympärilleen siltä varalta, että uusi yhteistyökumppani löytyisi sieltä.

Pian Riitan lähdön jälkeen saimme häneltä kirjeen, jossa hän pyysi pientä rahasummaa naisryhmien puutarhaneuvonnassa tarvittavien välineiden

▲ Pohjois-Karjalassa saatiin maistaa suomalaista elämänmuotoa saunaa myöten. Tässä ollaan tutustumassa kouluelämään Joensuun Marttayhdistyksen kanssa.

▲ Uudenmaan Marttojen uusissa tiloissa oli meneillään ruoanvalmistuskurssi. Erikoisneuvoja Hanna Peltoniemi selvittää vieraille piiriliiton neuvontatoimintaa.

▲ Toiminnanjohtaja Maija Riihijärvi-Samuelin työhuoneessa kuultiin Sambian naisverkoston toiminnasta ja esiteltiin marttajärjestön historiaa ja nykypäivää. Kuvassa vasemmalta Misozi Zulu, Dorothy Dewe ja suunnittelija Marjetta Karttunen.

tyksiä. Kaikkia yhdistävä kattojärjestö on Eastern Province Women's Development Association (EPWDA) eli Itäisen Maakunnan Naisten Kehitysyhdistys, jolle Saksan UNIFEM siis myönsi viime vuonna tuon mainitun tunnustuspalkinnon.

Tutustumassa marttoihin ja talveen

Sambiassakin naiset ovat monessa mukana. Toimintaan kuuluu luku- ja kirjoitustaidon opiskelua, kirjanpitoa, yrittäjyyttä, kanaloita, sikaloita, viljapankeja, tiilien valmistusta, ruokaöljyn puristamoa, elintarvikekioskeja, puutarhoja ja peltometsäviljelytiloja.

Kehitysyhteistyön Palvelukeskus Kepa kutsui EPWDA:sta kaksi naista vierailulle Suomeen. Mrs. **Dorothy Dewe** ja Mrs. **Misozi Zulu** saapuivat tänne tämän vuoden alussa keskellä kovinta talvea. Kylmyys oli shokki, mutta lumen näkeminen ja varsinakin lumisateen kokeminen olivat heille elämyksiä.

Dorothy ja Misozin ohjelmaan kuului tutustumista mm. järjestöihin ja heidät vietiin Pohjois-Karjalaan saakka. Kun he tulivat junalla Joensuun asemalle, he näkivät ensimmäistä kertaa lumisateen ja

tunnustelivat lunta ja totesivat: "Tämä on kuin maissijauhoa, kyllä teillä on kaunistaa!". Asemalla heitä odotti "iloinen joukko naisia, jotka ottivat meidät ystävällisesti vastaan. He olivat marttoja", kuten naiset Radio Ilonan haastattelussa kertoivat.

Pohjois-Karjalassa vieraat vietiin mm. kouluun, jossa heille tarjottiin lounas. Kouluruokailu on meille suomalaisille itsestään selvää, mutta ei suinkaan muissa maissa.

"Kaikenlaisia palveluita suomalaiset tarvitsevat" oli vieraitten kommentti, kun he tutustuivat 4H:n koiranvahtikoulutukseen. Heidän kotimaassaan koirat juoksevat vapaina ja huolehtivat itse itsestään. Dorothy ja Misozi saivat myös kokeilla kangaspuilla kutomista. Alle kouluikäisten ravitsemukseen vieraat tutustuivat marttojen KotiApu-koulutusta seurattessaan.

Nämä urheat naiset olivat saunareissullaan uskaltaneet hankkeen, mutta avantouintia he tyytyivät seuraamaan jäältä. Avannon reunalta siirryttiin Joensuun Marttayhdistyksen marttailtaan, joka pidettiin tutustumalla Pohjois-Karjalan Matkailu- ja ravitsemisalan koulutusyksikköön. Laulua ja mukavaa yhdessäoloa kuului tietysti myös ohjelmaan.

Helsingissä vieraat kävivät sekä Uudenmaan Martoissa että Marttaliitossa. Uudenmaan Martoilla oli menossa ruoanvalmistuskurssi ja Marttaliitossa vaihdettiin kokemuksia ja mielipiteitä naisjärjestöjen työstä ja merkityksestä. □

Reilu kauppa auttaa parempaan elämään

TEKSTI TUULIA SYVÄNEN

■ Marttaliitto liittyi maaliskuussa *Reilun kaupan edistämisyhdistyksen* jäseneksi. Yhdistys myöntää ja valvoo Reilun kaupan merkkiä Suomessa ja tiedottaa kaupan vaikutuksesta kehitykseen. Reilun kaupan merkistä kuluttaja tunnistaa tuotteen, joka on tuotettu ihmisoikeuksia ja luontoa kunnioittaen.

Yhdistyksellä on tällä hetkellä 14 jäsenjärjestöä; muun muassa Kirkon ulkomaanapu, SAK, Akava, Suomen luonnonsuojeluliitto, Suomen ylioppilaskuntien liitto ja Kehitysyhteistyön palvelukeskus.

Suomessa Reilun kaupan elefanttimerkillä varustettu kahvi ja tee ovat olleet myynnissä syksystä asti. Ne kuuluvat kaikkien kaupparyhmiin valikoimiin. Suurin osa Suomeen tuotavasta Reilun kaupan teestä ja kahvista on viljelty luonnonomukaisesti. Kahvin ja teen jälkeen on tarkoitus saada markkinoille Reilun kaupan banaanit, hunaja, kaakao ja suklaa.

Reilun kaupan merkkijärjestelmä sai alkunsa meksikolaisten kahvinviljelijöiden ehdotuksesta. He halusivat mieluummin ansaita toimeentulonsa omalla työllään kuin vastaanottaa kehitysapua.

Reilu kauppa merkitsee parempaa elämää sen piirissä oleville 800 000 viljelijälle ja työntekijälle kehitysmaissa. Reilun kaupan tuotteista saa pääasiallisen toimeentulonsa noin 5 miljoonaa ihmistä, kun otetaan huomioon viljelijöiden perheet.

Reilun kaupan merkki takaa tuotteen reilun alkuperän: kaupaa käydään suoraan kolmannen maailman tuottajien kanssa. Tuottajat saavat työstään aina tuotantokustannukset kattavan korvauksen. Tuottajille taataan pitkät sopimukset ja mahdollisuus ennakkorahoitukseen, joka on monissa tapauksissa pientilojen pärjäämisen edellytys.

Reilu kauppa on tasavertaisista kauppaa pohjoisen ja etelän välillä. Merkkijärjestelmä takaa viljelijälle vakaamman hintakehityksen ja pitkäaikaisemmat toimitussuhteet. Pitkäaikaiset sopimukset tuovat vakautta suunnitteluun.

Reilun kaupan kahvi tuetaan perhetiloilla. Suomeen tulee tällä hetkellä Reilun kaupan kahvia Meksikosta, Perusta, Guatemalasta ja Tansaniasta. Viljelijöiden mukaan Reilun kaupan järjestelmä jopa kaksinkertaistaa viljelijöiden tulot. Reilun kaupan takuuhinta on kahvinviljelijöille 126 US senttiä paunaa kohti eli noin 16 markka kilolta. Luomuviljelijöille maksetaan lisähinta luomutuotannosta.

Miksi norsu juo kahvia suoraan pannusta? – Se ei uskalla mennä posliinikauppaan. □

Lisätietoa Reilun kaupan merkistä www.reilukauppa.fi tai tiedottaja Tuulia Syvänen, Reilun kaupan edistämisyhdistys ry, Ludviginkatu 3-5 B 42, 00130 Helsinki. P. 09-643 153, 040-5256954, tuulia.syvanen@reilukauppa.fi